

Rezumatul tezei de doctorat

Titlul tezei: Drama vindecării în discursul isaianic. O analiză dialogică a Poemului Robului Suferind (Is 52:13–53:12) în contextul cărții Profetului Isaia

Autorul: Martin Dănuț-Daniel

Vindecarea divină, ca nevoie și ca posibilitate, este o temă des dezbătută, cu precădere în cadrul mișcărilor de tip penticostal-carismatic, unde poziționarea credincioșilor vizavi de acest subiect este în general pozitivă, dar și în contexte confesionale unde actualitatea vindecărilor miraculoase este un motiv de controversă. Preocuparea aceasta a dat naștere la variate publicații cu caracter devoțional și instructiv – mărturii ale credincioșilor despre vindecări miraculoase, afirmații cu privire la disponibilitatea lui Dumnezeu față de credinciosul suferind și chiar sugestii cu privire la modalități de accesare a harului divin în scopul tămăduirii. Situația

este însă categoric diferită în contexte academice. Nu numai că în literatura teologică de specialitate tema vindecării nu este tratată cu atenția cuvenită, dar chiar și atunci când este dezbătută, în cele mai multe cazuri argumentul teologic nu reușește să depășească preocupări precum cesaționismul și contra-argumentele aduse împotriva acestuia. În consecință, deși o prezență accentuată în literatura biblică, activitatea divină de vindecare nu a fost studiată în mod adecvat din punct de vedere exegetic și nici nu a primit atenția cuvenită în tratatele de teologie biblică, istorice sau contemporane. Această lacună este evidentă în mod special în studiile referitoare la literatura veterotestamentară. De aceea, pentru încadrarea adecvată a lucrării de față în literatura de specialitate s-a ținut cont nu numai de studiile specific direcționate către interpretarea pericopelor care descriu vindecări miraculoase ci și de studii care adresează contextele socio-istorice și literare în care se încadrează aceste pericope, precum și metodologia folosită, după specificul genului literar în care se încadrează fiecare dintre textele analizate.

Pornind de la premisa aceasta, faptul că literatura exegetică de specialitate adresează în mod superficial subiectul manifestării activității divine de vindecare în lumea Israelului antic, teza de față oferă o

analiză a temei vindecării în cartea Profetului Isaia, dând o atenție deosebită modului în care această temă este prezentă în așa-numitul Poem al Robului Suferind (Isa. 52:13–53:12).

Teza de față aduce contribuții atât metodologice cât și tematice. Metodologic, poziționarea preferată în studii exegetice despre activitatea divină de vindecare este de negare a valorii istorice a pericopelor în care sunt descrise astfel de acte. Poziția comentatorilor în general este că aceste descrieri ale actelor divine de vindecare aparțin mai degrabă ficțiunii decât lumii realităților istorice și în consecință domeniului afirmațiilor teologice. O altă categorie de cercetători s-a limitat la evaluarea practicilor de vindecare din orientul apropiat antic din perspectivă istorico-antropologică, desconsiderând în întregime orice dimensiune religioasă sau cultică a vindecării. Această abordare, și altele similare, au redus în mod evident semnificația teologică a actelor divine de vindecare, supunând pericopele biblice care le descriu la evaluări pur istorice.

Teza de față recunoaște și faptul că există și o fațetă interpretativă diametral opusă acestei abordări istoriciste, dar la fel de nocivă din punct de vedere teologic. În anumite interpretări creștine contemporane pericopele biblice despre vindecare primesc o atenție

exagerată, nejustificată de contextele literare în care apar. Astfel de exagerări au dat naștere la interpretări și practici nejustificate, care intenționează să reproducă actele de vindecare descrise în Scriptură în contexte contemporane, cu scopul de a „provoca” repetarea miracolelor de vindecare descrise în textul biblic.

Studiul de față se dorește a fi un răspuns la contradicția de abordări metodologice și interpretări ale vindecărilor biblice menționată mai sus. Teza oferă o examinare critică a temei vindecării în cartea profetului Isaia, dând o deosebită atenție modului în care este această temă redată în așa-numitul Poem al Robului Suferind (Is 52:13–53:12), cu scopul de a aduce în prim plan posibilitatea unei abordări teologice critice asupra subiectului vindecării. Se demonstrează că vindecarea era o experiență reală, crucială în viața profeților Israeliti, și în consecință și în experiența Israelului antic, atât înainte cât și după exil. Teza susținută, deci, în această lucrare este că o analiză a textului biblic care dă atenția metodologică cuvenită universului relațional dramatic isaianic arată faptul că YHWH folosește profetul (în cazul de față Isaia) ca agent divin pentru vindecarea atât a poporului Israel cât și a celorlalte națiuni.

Acest argument este realizat făcând apel la o abordare dialogică, după modelul bakhtian, combinată cu aspecte de analiză a caracterului dramatic al literaturii profetice. Această abordare permite demonstrarea importanței acordate subiectului vindecării în cartea profetului Isaia, în contextul socio-religios al Israelului antic. În acest mod, studiul contribuie la articularea unei viziuni teologice veterotestamentare cu privire la actul divin de vindecare miraculoasă a națiunii. Totodată, această abordare aduce o contribuție la studiul textului isaianic deoarece portretizează profeția ca o dezvoltare a unei drame a vindecării.

Un aspect important în dezvoltarea analizei propuse este interacțiunea cu temele descoperite în literatura de specialitate pe o arie tematică mai largă și aplicarea acestora la textul isaianic. Astfel sunt explorate teme precum: modul de dezvoltare relațională dintre YHWH, profet și poporul Israel; sunt trecute în revistă studii care abordează tema vindecării în ambele testamente și dialogăm cu studii care examinează caracterul dramatic al literaturii profetice în general și al celei isaianice în particular. În acest mod se creionează gama de imagini pe care metoda dialogică propusă le scoate în evidență ca modalități de redare a dramei vindecării. Astfel, în concluzia

lucrării sunt identificate imagini precum: YHWH ca vindecător; YHWH ca Dumnezeu, creator și cârmuitor al istoriei; legământul inițiat de Dumnezeu ca legământ vindecător; binecuvântarea unei spiritualități îmbunătățite ca temă centrală a profeției isaianice; Mesia ca vindecător; epoca eshatologică isaianică ca epocă a vindecării.

Teza contribuie și la conturarea unei abordări literare distincte în analiza textelor profetice. Făcând apel la diferite studii care teoretizează aspecte de analiză literară a textelor biblice teza de față avansează o un mod de analiză exegetică care ține cont de caracterul dialogic al textului. Deși nu o metodă nouă în teologia biblică, înțelegerea dialogică propusă totuși aduce elemente noi deoarece este aplicată în mod specific la drama vindecării. În consecință, descoperim două modalități distincte de portretizare a activității divine în Isaia: în primul rând Îl vedem pe Dumnezeu ca fiind un dumnezeu care se raportează la om într-un mod foarte personal, interesat în a dialoga și interacționa cu ființele pe care le-a creat. În al doilea rând, Dumnezeu apare ca un dumnezeu milos și în același timp suveran – un Dumnezeu care rămâne Suveran chiar și în contextul exilului, folosit de El pentru educarea poporului, și nu distrugerea lui. Deși, datorită suveranității Sale,

YHWH pedepsește păcatul poporului Israel, datorită harului Său, aceste manifestări de mânie divină se transformă în acțiuni răscumpărătoare. Astfel, deși dreptatea lui Dumnezeu se manifestă ca judecată concretizată în exilul poporului Israel în Babilon, această experiență se dovedește într-un final a fi benefică. Benefică pentru Israel deoarece în exil acest popor ajunge să îl cunoască pe YHWH ca singurul lui Domn și benefică pentru celelalte națiuni deoarece, datorită destinului special pe care îl are poporul Israel ca Rob al Domnului, și ele vor avea parte de vindecare.

Teza prezentată este structurată în șapte capitole distincte după cum urmează. În primul capitol tema vindecării este încadrată biblic, istoric și teologic. Capitolul prezintă subiectul vindecării în literatura biblică veterotestamentară și nou-testamentară, în diferite perioade de-a lungul istoriei creștine, și se încheie cu o discuție despre abordări teologice contemporane cu privire la vindecare.

Capitolul al doilea este dedicat încadrării analizei textului isaianic în literatura de specialitate despre această scriere biblică. Pornind de la o perspectivă mai generală asupra profeției lui Isaia, discuția se focalizează în final asupra pericopei propuse spre examinare (Isa. 52:13–53:12), arătând că

diferitele abordări interpretative asupra acestui text, deși bogate în conținut teologic, nu au reușit să scoată în evidență în mod adecvat mesajul vindecării prezent în cartea profetului Isaia.

Capitolele trei și patru sunt dedicate unei discuții metodologice focalizate pe interpretarea textului ales. În primul rând este introdusă ideea analizei literaturii profetice ca literatură dramatică. În al doilea rând capitolul introduce dialogismul bakhtian ca modalitate de conceptualizare a retoricii isaianice și în consecință ca modalitate de exprimare a conceptelor de teologie biblică veterotestamentară. Astfel, se realizează o contopire a dialogismului bakhtian cu o analiză a caracteristicilor dramatice din literatura analizată. Această expunere metodologică reprezintă o contribuție semnificativă a tezei prezentate la domeniul cunoașterii teologice în general și în mod specific la modalitățile de analiză teologică a textelor profetice veterotestamentare, în special cele isaianice.

În capitolele cinci și șase metoda descrisă este folosită pentru a realiza o analiză dialogică-exegetică a profeției isaianice în general și apoi, într-o analiză detaliată, se trasează contururile dialogice a dramei vindecării prezentate în Isaia 52:13–53:12, așa numitul Poem al Robului Suferind. Interpretarea acestei pericope ca o dramă a vindecării reprezintă o a doua

contribuție semnificativă la domeniul cercetării isaianice și, bineînțeles la teologia Vechiului Testament în general.

În final, capitolul șapte oferă o sinteză a comentariului făcut, identificând elementele care crează universul imaginarului isaianic al vindecării, pornind de la particularul comentariului isaianic și oferind concluzii aplicative, cu scopul de a contura o posibilă teologie veterotestamentară a vindecării. Acest ultim capitol oferă totodată o a treia contribuție majoră la domeniul de studiu deoarece teoretizează din punct de vedere teologic motivul biblic al intervenției divine pentru vindecare la nivel individual și comunitar.

Studiul de față propune un model dialogic pentru a face teologie biblică, așa cum este demonstrat în tradiția isaianică de vindecare. Ca atare, sunt necesare două mișcări metodologice specifice. În primul rând, cartea Isaia, ca context în care apar cazuri de dramă dialogică vindecătoare, este tratată ca un „univers discursiv”. Consecința acestui fapt este că discuțiile privind istoria textuală și transmiterea textuală sunt reduse la minimum; în schimb, analiza se concentrează pe aspectul dialogic al textului, și acesta cu un accent deosebit pe *dramatis personae* care interacționează în contexte de vindecare. Această

metodă de citire a textului este denumită în teză „dramă dialogică”, deoarece aduce împreună metodologia dialogică bakhtiană și conceptul de „dramă literară” prin care se înțelege o portretizare la nivel literar a arhitecturii sentimentelor. Astfel, „drama dialogică” în acest studiu se referă la analiza interacțiunii dialogice, în contextul acțiunii emoționale, între personaje din textul lui Isaia.

Concluzia tezei sumarizează în primul rând constatările referitoare la „vindecare” în cartea Isaia în general și în Poemul Robului Suferind în special, iar în al doilea rând oferă câteva implicații care rezultă din metodologia folosită în studiu. Se concluzionează că în tradiția isaianică vindecarea se referă atât la restaurarea spirituală, cât și la cea fizică, iar acestea atât la nivel personal, cât și la nivel comunitar. Astfel, în ceea ce privește vindecarea fizică, eliberarea include restaurarea din boală, precum și restaurarea la nivel comunitar. În ceea ce privește dimensiunea spirituală, vindecarea include restabilirea unei relații de legământ cu YHWH. În final, în ceea ce privește implicațiile metodologice, concluzia arată că lectura textelor profetice analizate ca „dramă dialogică” oferă un model metodologic cu un potențial mare de aplicație, atât la analiza altor text biblice cât și ca

model analitic pentru alte corpusuri literare similare literaturii biblice.